
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΦΛΩΡΙΝΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΤΟ ΓΚΡΑΦΙΤΙ ΩΣ ΜΙΑ ΝΕΑ ΜΟΡΦΗ ΕΚΦΡΑΣΗΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΗΣ

ΦΟΙΤΗΤΗΣ: ΜΑΝΤΖΙΑΡΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ

Α.Ε.Μ.: 4596

ΕΠΟΠΤΗΣ: ΤΑΜΟΥΤΣΕΛΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ

Β΄ ΒΑΘΜΟΛΟΓΗΤΗΣ: ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ ΕΥΘΥΜΙΑ

ΦΛΩΡΙΝΑ 2020

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	2
ΛΙΣΤΑ ΠΙΝΑΚΩΝ.....	3
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ	4
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	6
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	7
1. ΠΡΟΛΟΓΟΣ	9
2. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	10
3. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ	11
3.1. ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΓΚΡΑΦΙΤΙ ΠΑΓΚΟΣΜΙΩΣ	11
3.2. ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΓΚΡΑΦΙΤΙ ΣΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΧΩΡΟ	13
4. ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΚΑΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΓΚΡΑΦΙΤΙ.....	16
4.1. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΟΥ ΓΚΡΑΦΙΤΙ.....	19
5. ΕΙΔΗ ΤΟΥ ΓΚΡΑΦΙΤΙ	20
5.1. ΟΠΑΔΙΚΟ ΓΚΡΑΦΙΤΙ.....	20
5.2. ΓΚΡΑΦΙΤΙ ΜΝΗΜΗΣ	22
5.3. ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΓΚΡΑΦΙΤΙ	24
5.4. ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΓΚΡΑΦΙΤΙ	25
5.5. ΠΑΙΔΙΚΟ – ΠΑΡΑΜΥΘΙ - ΓΚΡΑΦΙΤΙ.....	26
5.6. ΤΑΞΙΔΙΩΤΙΚΟ ΓΚΡΑΦΙΤΙ	27
5.7. ΕΡΩΤΙΚΟ ΓΚΡΑΦΙΤΙ	28
5.8. ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟ ΓΚΡΑΦΙΤΙ	29
5.9. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΓΚΡΑΦΙΤΙ	30
5.10. ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΓΚΡΑΦΙΤΙ.....	32
5.11. ΓΚΡΑΦΙΤΙ ΠΡΟΣΩΠΟΓΡΑΦΙΑ	33
6. ΤΟ ΓΚΡΑΦΙΤΙ, ΜΙΑ ΤΕΧΝΗ Ή ΒΑΝΔΑΛΙΣΜΟΣ;.....	35
7. ΤΑ ΥΛΙΚΑ ΠΟΥ ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ ΕΝΑΣ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΗΣ ΤΟΥ ΓΚΡΑΦΙΤΙ	38
7.1. ΠΙΕΣΤΙΚΟ ΔΟΧΕΙΟ ΣΠΡΕΙ	38
7.2. ΑΕΡΟΓΡΑΦΟΣ.....	40
7.3. ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΑΕΡΟΓΡΑΦΟΥ.....	42
8. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΕΠΙΠΛΕΟΝ ΜΕΛΕΤΗ	43
9. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	45

ΛΙΣΤΑ ΠΙΝΑΚΩΝ

A/A Πίνακα	Περιεχόμενο πίνακα	Σελίδα πίνακα
1	Χαρακτηριστικά των γκράφιτι	17-18

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ

Α/Α Εικόνας	Περιεχόμενο εικόνας	Σελίδα εικόνας
1	Ο Έλληνας Δημήτρης ή ΤΑΚΙ 183	11
2	Εξώφυλλο του περιοδικού Style Wars με θέμα την τέχνη του γκράφιτι	14
3	Οπαδικά γκράφιτι σε δημόσιο χώρο, έκφρασης αγάπης σε συγκεκριμένο αθλητικό σύλλογο	20
4	Οπαδικά γκράφιτι σε δημόσιο χώρο, έκφρασης αγάπης σε συγκεκριμένο αθλητικό σύλλογο	21
5	Γκράφιτι αφιερωμένο στη μνήμη αγαπημένων προσώπων που δεν βρίσκονται πλέον στη ζωή	22
6	Γκράφιτι αφιερωμένο στη μνήμη αγαπημένων προσώπων που δεν βρίσκονται πλέον στη ζωή	23
7	Από τον τοίχο του Γενικού Λυκείου Ελασσόνας. Δείχνει την ιστορία του Ολύμπου ανά τους αιώνες	24
8	Γκράφιτι με πολιτικό και κοινωνικό μήνυμα	25
9	Γκράφιτι σε τοίχο Νηπιαγωγείου, με θέμα το γνωστό παραμύθι «Ο μικρός Πρίγκιπας».	26
10	Γκράφιτι με ταξιδιωτικό περιεχόμενο	27
11	Γκράφιτι με ερωτικό περιεχόμενο	28
12	Γκράφιτι με θρησκευτικό περιεχόμενο, πάνω σε φορητό	29
13	Γκράφιτι με εκπαιδευτικό και ενημερωτικό περιεχόμενο	30
14	Γκράφιτι με εκπαιδευτικό περιεχόμενο	31
15	Γκράφιτι με συγκεκριμένο πληροφοριακό περιεχόμενο για τους τομείς του 1 ^{ου} ΕΠΑ.Λ. Κοζάνης	31
16	Πολιτικό γκράφιτι, συγκεκριμένου πολιτικού φορέα	32
17	Ο ποιητής Γιάννης Ρίτσος	33
18	Ο Νίκος Γκάλης, με τα χρώματα της Εθνικής ομάδας μπάσκετ	33
19	Ο Νίκος Ξυλούρης	34
20	Ο Άγιος Παΐσιος	34
21	Πότε το γκράφιτι είναι βανδαλισμός	37
22	Αρχή λειτουργίας πιστικού δοχείου σπρέι	38
23	Σπρέι γκράφιτι διαφορετικών χρωμάτων	39

24	Βασικά στοιχεία αεροσυμπιεστή	40
25	Μπέκ Αερογράφου	41
26	Μπέκ τύπου σταγόνας και τύπου βιδωτού - κωνικού μπέκ	41

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Από τη θέση αυτή θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους έχουν συμβάλει και βοηθήσει στην απόκτηση νέων γνώσεων, νέων εμπειριών και προπάντων ανοίγματος νέων και ελκυστικών οριζόντων.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω τον κ. Ταμουτσέλη Νικόλαο, υπεύθυνο καθηγητή της παρούσας εργασίας, για τη θερμή του υποστήριξη και την βοήθεια που μου παρείχε σε όλα τη διάρκεια υλοποίησης της.

Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω την κ. Παπαγεωργίου Ευθυμία, καθηγήτρια του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας, για την άμεση προθυμία της να στηρίξει την υλοποίηση αυτής της εργασίας και να είναι ως βαθμολογήτρια.

Ακόμα, θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους τους καθηγητές του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας, για την αμέριστη και απλόχερη παροχή νέων γνώσεων και νέων εμπειριών, όσον αφορά την παιδαγωγική και όχι μόνο επιστήμη.

Επιπλέον, θα ήθελα να ευχαριστήσω τους συμφοιτητές μου που μαζί κάναμε όλο αυτό το ωραίο ταξίδι στο συγκεκριμένο Πανεπιστήμιο.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένεια μου για την πολύτιμη βοήθεια που μου παρείχε και που χωρίς αυτή δε θα είχα ολοκληρώσει τις σπουδές μου.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία εκπονήθηκε στα πλαίσια της ολοκλήρωσης των σπουδών μου στη Σχολή Κοινωνικών και Ανθρωπιστικών Σπουδών του τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης Φλώρινας, του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας και έχει ως αντικείμενο της τη μελέτη του γκράφιτι ως μια νέα μορφή έκφρασης και μάθησης, καθώς το γκράφιτι αποτελεί πλέον μια αυθόρμητη για πολλούς νέους και όχι μόνο, κουλτούρα και τρόπο έκφρασης αλλά και μάθησης.

Το αντικείμενο της παρούσας εργασίας είναι η πολλαπλή ανάγνωση (έκφραση και μάθηση) του φαινομένου, που λέγεται Γκράφιτι και το βλέπουμε όλο και περισσότερο στην καθημερινότητά μας.

Σκοπός της εργασίας δεν είναι η θετική ή η αρνητική κρίση του γκράφιτι, αλλά η ανάλυση του και κατ' επέκταση, η αξιοποίηση του ως μια μορφή έκφρασης ή ακόμα και ως μια μορφή μάθησης, αν αυτό μπορεί να ειπωθεί.

Το Γκράφιτι είναι μια εξωτερίκευση των συναισθημάτων, αυτών που μπορούν να εκφραστούν με έναν τέτοιο τρόπο, τα οποία αναγράφονται με τη μορφή κειμένου, όπως οπαδικά ή ερωτικά συνθήματα, με τη μορφή ζωγραφικής, με τη μορφή προσωπογραφίας, τα οποία γίνονται σε επιφάνειες που συνήθως βρίσκονται σε δημόσιους χώρους (για παράδειγμα σε άδειους – μουντούς τοίχους κτιρίων ή σε τοίχους που δεν αξιοποιούνται) και με τη μορφή κειμένων ή συνθημάτων.

Το φαινόμενο του γράφιτι, πρωτοεμφανίστηκε την ίδια περίοδο και στα ίδια μέρη που αναπτύχθηκε το κίνημα του Χιπ χοπ, και ήταν ένα αποτέλεσμα του καταπιεσμένου κόσμου στις φτωχογειτονιές της Αμερικής. Γι' αυτό και πολλοί ερευνητές, θεωρούν ότι το γκράφιτι, αποτελεί μέρος της κουλτούρας του Χιπ χοπ.

Το γκράφιτι όμως, είναι μια μορφή έκφρασης η οποία διχάζει, καθώς μια μεγάλη μερίδα του κόσμου, για πολλού λόγους το θεωρεί βανδαλισμό (όταν είναι σε δημόσια κτίρια, μέσα μεταφοράς κλπ) ενώ μια άλλη μερίδα ανθρώπων το θεωρεί μια μορφή σύγχρονης τέχνης.

Τί είναι όμως πραγματικά και πως μπορεί να οριστεί ως μια μορφή σύγχρονης τέχνης;

Με βάση το παραπάνω ερώτημα αποφάσισα να εντάξω το γκράφιτι σ' αυτή την ερευνητική εργασία ώστε να κατανοηθεί καλύτερα η έννοια καθώς και η χρήση του στην καθημερινότητά μας και πως αυτό την επηρεάζει τόσο σε επίπεδο έκφρασης, όσο και σε επίπεδο μάθησης.

Λέξεις κλειδιά: Γκράφιτι, τεχνικές, 3D γκράφιτι, περιοδικά, τέχνη, βανδαλισμός, κατηγοριοποίηση, συναίσθημα, υλικά, επικοινωνία, ιστορία, έκφραση.

1. ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το γκράφιτι συνήθως, χρησιμοποιείται, κυρίως από νεαρά άτομα και είναι ένα μέσο έκφρασης των προσωπικών τους ανησυχιών αλλά και ένα μέσο εξωτερίκευσης των συναισθημάτων τους. Το βασικό εργαλείο έκφρασης και δημιουργίας είναι ένα σπρέι, το οποίο μπορεί και λειτουργεί με τέτοιο τρόπο ώστε να αποτυπωθούν όλα εκείνα τα συναισθήματα που δεν μπορούν να εκφραστούν από τους νέους με άλλο τρόπο, πάνω σε μια άδεια και μουντή επιφάνεια. Επίσης, οι νέοι, με τον τρόπο αυτό μπορούν να περάσουν και όλα εκείνα τα μηνύματα που τους απασχολούν στην καθημερινότητά τους και όχι μόνο (Κατσίδα, 2010).

Έτσι, για άλλους το γκράφιτι θεωρείται απλά βανδαλισμός και καταστροφή της δημόσιας περιουσίας, ενώ για άλλους θεωρείται ένα μέσω κοινωνικής έκφρασης και αντίδρασης στην καθημερινότητα τους, με αποτέλεσμα να καταλήγει σε ένα είδος τέχνης.

Το γκράφιτι αποτελεί κατά κύριο λόγο μια τέχνη του δρόμου. Εκφράζει, συνήθως, κραυγές νέων ανθρώπων που επιθυμούν να αφήσουν τη σφραγίδα τους, καθώς και να εξωτερικεύσουν τα συναισθήματά τους στην άχρωμη κατά κύριο λόγο, πόλη τους. Από την άλλη πλευρά, πολλοί είναι αυτοί που δεν τους προκαλεί κανένα ενδιαφέρον η τέχνη του γκράφιτι, ενώ άλλοι τα θαυμάζουν και τα θεωρούν ως μικρά έργα τέχνης.

Η εργασία, αυτή, βασίστηκε στη μελέτη της βιβλιογραφίας, στη χρήση των Νέων Τεχνολογιών και του διαδικτύου, στην προσωπική ερευνά και φωτογράφιση εικόνων γκράφιτι, από διαφορετικές πόλεις και από διαφορετικούς χώρους της Ελλάδας, που απεικονίζονται στους τοίχους και τέλος έγινε μια συνέντευξη με ένα καλλιτέχνη του τοίχου και των γκράφιτι γενικότερα, ώστε να συλλέξω περισσότερες πληροφορίες γι' αυτή την τέχνη του τοίχου.

2. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σήμερα, γίνονται πολλές συζητήσεις για την έκφραση της γνώμης και της άποψης από όλους, ακόμα και από αυτούς που δεν έχουν άμεση πρόσβαση στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης (Τηλεόραση, Ραδιόφωνο, Μέσα κοινωνικής δικτύωσης). Η ελεύθερη έκφραση γνώμης, η οποία θεωρείται δικαίωμα όλων, όταν και όπως εκφράζεται είναι σίγουρο ότι επηρεάζει τον κοινωνικό περίγυρο με αποτέλεσμα, πολλές φορές να δημιουργεί κινήματα και κινήσεις ανθρώπων, που τείνουν στην αμφισβήτηση της καθημερινότητας.

Έτσι, το γκράφιτι μπορεί και αποτελεί μια μορφή έκφρασης γνώμης και άποψης, μάλιστα με πολύ έντονο τρόπο.

Αυτός βέβαια ο τρόπος έκφρασης, δεν έγινε και δε γίνεται αποδεκτός από πολύ κόσμο καθώς πιστεύεται πως αυτή είναι μια τέχνη περισσότερο καταστροφική παρά καλλιτεχνική.

Σιγά-σιγά αυτή η άποψη δείχνει να αλλάζει με θετικό πρόσημο και αυτό μπορεί να φανεί από αντίστοιχες πολιτιστικές εκδηλώσεις που διοργανώνονται σε χώρους όπου οι δημοτικές αρχές παραχωρούν στους καλλιτέχνες του τοίχου, ώστε να εκφραστούν και να παρουσιάσουν τις απόψεις τους χωρίς αυτό να δημιουργεί πρόβλημα σ' αυτούς που ακόμα θεωρούν πως το γκράφιτι δεν είναι τρόπος έκφρασης.

Έτσι, για να κατανοήσουμε τι είναι αυτή η όχι και τόσο καινούργια έννοια έκφρασης γνώμης και λόγου.

Στην αρχή της παρούσας εργασίας γίνεται μια εισαγωγή στο τι είναι αυτό που λέγεται γκράφιτι, πως και πότε ξεκίνησε καθώς και για πιο λόγο. Στο δεύτερο μέρος δίνεται ο ορισμός του γκράφιτι καθώς και που πρωτοεμφανίστηκε. Στο τρίτο μέρος γίνεται αναφορά στην ιστορική αναδρομή του γκράφιτι και συγκεκριμένα στην Ελλάδα. Στο τέταρτο μέρος αναφερόμαστε στα χαρακτηριστικά και στο περιεχόμενο του γκράφιτι. Στο πέμπτο μέρος αναφερόμαστε στα είδη του γκράφιτι. Στο έκτο μέρος θα κάνουμε μια προσπάθεια ώστε να κατανοήσουμε αν το γκράφιτι είναι τέχνη ή βανδαλισμός. Στο έβδομο μέρος γίνεται μια επεξήγηση των υλικών που χρειάζεται και χρησιμοποιεί ο καλλιτέχνης του τοίχου.

Τέλος, καταγράφονται τα συμπεράσματα και οι σκέψεις για περαιτέρω έρευνα του φαινομένου, που ονομάζεται γκράφιτι.

3. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

3.1. ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΓΚΡΑΦΙΤΙ ΠΑΓΚΟΣΜΙΩΣ

Αν ανατρέξουμε σε ιστορικά δεδομένα, βρίσκουμε ότι το γκράφιτι με την σημερινή του μορφή, εμφανίστηκε για πρώτη φορά στα τέλη του 1960 στην Φιλαδέλφεια των Η.Π.Α και συγκεκριμένα στις κοινότητες όπου ζούσαν Αφροαμερικανοί, όπου οι «καλλιτέχνες» του γκράφιτι έγραφαν το όνομά τους στους τοίχους της πόλης. Τα γκράφιτι έγιναν μία φωνή έκφρασης και εξωτερίκευσης της σύγχρονης κουλτούρας το 1971, ήταν τότε που η εφημερίδα New York Times σε άρθρο της παρουσίασε έναν «ιδιαιτερο» καλλιτέχνη του Μανχάτταν, ο οποίος υπέγραφε ως «TAKI 183». (Πηγή: <https://www.iefimerida.gr/news/101770/τα-γκράφιτι-έχουν-ιστορία-3000-ετών-εικόνες>)

Εικόνα 1. Ο Έλληνας Δημήτρης ή TAKI 183.

Τελικά πίσω από αυτή την υπογραφή κρυβόταν ένας Έλληνας, με το όνομα Δημήτρης.

Κάπως έτσι, τα γκράφιτι (Graffiti) εξαπλώθηκαν στους δρόμους και στις γειτονιές της Αμερικής, αλλά και στη συνέχεια σε όλο τον κόσμο, ως ένα μέσο έκφρασης των συναισθημάτων και των αναγκών έκφρασης των δημιουργών τους αλλά και ολόκληρων των κοινωνιών, οι οποίες ταυτιζόταν με τα γκράφιτι και αυτό που επικοινωνούσαν.

Νωρίτερα, ως μορφές γκράφιτι θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν διάφορες τοιχογραφίες ή επιγραφές σε διάφορα σπήλαια. Επίσης, το γκράφιτι στα νεότερα χρόνια και επί της ουσίας, χρησιμοποιήθηκε από διάφορες συμμορίες στην Αμερική που στόχο είχαν να χαράξουν ή ακόμα καλύτερα να οριοθετήσουν τα σύνορα της καθημερινής δράσης τους.

Το 1980 το γκράφιτι κατέφθασε και στην Ευρώπη, όπως και τα περισσότερα πράγματα, από την Αμερική. Έκτοτε, πολλοί «καλλιτέχνες» των γκράφιτι αποφάσισαν να ταξιδέψουν στην Αμερική προκειμένου να δουν, να κατανοήσουν την τέχνη του γκράφιτι και εντέλει, να αποκτήσουν την συγκεκριμένη τεχνογνωσία καθώς επίσης και να ανταλλάξουν σκέψεις και απόψεις με τα άτομα από το συγκεκριμένο χώρο.

Στην Ελλάδα το γκράφιτι εμφανίζεται έντονα στη δεκαετία του '90, με τα πρώτα δημιουργήματα να πραγματοποιούνται σε συρμούς του ΗΣΑΠ, γεγονός που δίχασε την κοινή γνώμη για το αν τα γκράφιτι είναι τέχνη ή βανδαλισμός. Όμως, μπαίνοντας στον 21ο αιώνα, το γκράφιτι έχει γίνει πλέον αποδεκτό από την κοινωνία.

Έτσι, όλο και περισσότερο επίσημοι διαγωνισμοί διοργανώνονται μεταξύ καλλιτεχνών γκράφιτι, ενώ και η πολιτεία παραχωρεί δημόσιους χώρους για την δημιουργία αυτών των γκράφιτι, τα οποία πλέον «κοσμούν» επιφάνειες οι οποίες ήταν αχρησιμοποίητες και εγκαταλειμμένες π.χ. ακάλυπτοι τοίχοι πολυκατοικιών (Δρακοπούλου, 2017).

3.2. ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΓΚΡΑΦΙΤΙ ΣΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΧΩΡΟ

Το γκράφιτι, όπως και κάθε είδος τέχνης ανά τον κόσμο, έχει και στην Ελλάδα την δική του πορεία και τη δική του Ιστορία, καθώς και τη δική του ιδιαίτερη εξέλιξη στην πάροδο του χρόνου.

Αυτή η τέχνη, που για άλλους είναι βανδαλισμός, και η οποία περιέχει παράξενα χρώματα, σχήματα και συνδυασμούς, εμφανίστηκε στην Ελλάδα τη δεκαετία του '80 και ξεκίνησε με την αναγραφή απλών, στην αρχή, συνθημάτων ή ονομάτων πάνω σε βαγόνια τρένων και εν συνεχεία σε διάφορους τοίχους.

Η Ελληνική κοινωνία, η οποία σημειωτέων, μόλις λίγα χρόνια πριν είχε βγει από τη επταετή δικτατορία, αντιμετώπισε το γκράφιτι σαν κάτι το διαφορετικό, το περίεργο, το βανδαλιστικό – καταστροφικό, μη δίνοντας όμως περισσότερη σημασία.

Στη συνέχεια, αυτή η νέα και παράξενη, για πολλούς μορφή τέχνης, άρχισε να αποκτά όλο και περισσότερους οπαδούς και να δημιουργείται ένα νέο κίνημα από τους λεγόμενους καλλιτέχνες του «τοίχου».

Βέβαια, η τέχνη αυτή δεν ήταν ανεξάρτητη από τα μουσικά κινήματα της εποχής. Είχε και έχει άμεση σχέση με το είδος της μουσικής εκείνο που ονομάζεται Hip Hop (Kitwana, 2003).

Η αλματώδεις εξέλιξη του γκράφιτι, δεν άφησε ανεπηρέαστο και τον έντυπο περιοδικό τύπο, που άρχισε να καταγράφει σε τακτική βάση αυτή τη νέα μορφή τέχνης, με αποτέλεσμα τη δημιουργία μιας νέας μορφής δημοσιογραφίας. Τέτοια περιοδικά ήταν τα «Truecolors» και «Style wars». (Πηγή: <http://www.stylewars.com/site/>)

Εικόνα 2. Εξώφυλλο του περιοδικού Style Wars με θέμα την τέχνη του γκράφιτι.

Έτσι, το 1998 διοργανώνεται στην Ελλάδα ο πρώτος διαγωνισμός γκράφιτι, σε συνεργασία με την Ελληνοαμερικανική Ένωση. Σαν αποτέλεσμα αυτού του διαγωνισμού ήταν στα τέλη του 1998 να κυκλοφορήσει ένα λεύκωμα με θέμα το γκράφιτι στον Ελληνικό χώρο.

Αυτό δείχνει πως το γκράφιτι από αντικείμενο αμφισβήτησης αρχίζει να γίνεται αντικείμενο μελέτης.

Ένα άλλο στοιχείο που πρέπει να σημειωθεί ιδιαίτερα είναι πως, το γκράφιτι στην Ελλάδα δεν αποτελεί έκφραση του περιθωρίου και των περιθωριακών ατόμων, όπως συμβαίνει κατά κόρον στην Αμερική, αλλά μια έκφραση των ανησυχιών των νέων κυρίως ανθρώπων της μέσης και πάνω κοινωνίας.

Σημαντικό, επίσης στοιχείο, είναι και η τιμή αγοράς των ανάλογων σπρέι, η οποία είναι υψηλή. Άρα με το σκεπτικό αυτό μάλλον αυτοί που ασχολούνται με το γκράφιτι στην Ελλάδα έχουν ένα καλό και υψηλό εισόδημα ώστε να μπορούν να ανταπεξέλθουν σ' αυτό που επιδιώκουν να καταδείξουν.

Οι άνθρωποι που ασχολούνται με το γκράφιτι λειτουργούν συνήθως σε ομάδες, χωρίς βέβαια αυτό να αποκλείει και το γεγονός της μεμονωμένης ύπαρξης καλλιτεχνών

γκράφιτι, ενώ ηλικιακά μπορούμε να τους εντάξουμε σε μια κλίμακα από 18 έως και 30 ετών.

Συνήθως «εργάζονται» νύχτα, διότι όπως ειπώθηκε και παραπάνω, από πολλούς η τέχνη του τοίχου θεωρείται μη επιτρεπτή – βανδαλισμός.

Στις ομάδες των καλλιτεχνών γκράφιτι, όπως και σε όλες τις ομάδες, ενυπάρχουν και οι αξίες που η ομάδα καλλιεργεί, όπως η φήμη, ο τρόπος επικοινωνίας, η δύναμη που ενδεχομένως θέλει να δείξει ο καλλιτέχνης και τέλος η έκφραση η οποία είναι προφανώς διαφορετική για τον καθένα από αυτούς.

Τέλος, στην Ελλάδα πριν τη δεκαετία του '80, ως μορφή γκράφιτι, έχουμε τα συνθήματα με έντονο πολιτικοποιημένο χαρακτήρα, όπως αυτά κατά την περίοδο της κατοχής και στη συνέχεια κατά την περίοδο της δικτατορίας, όπου οι δημιουργοί ήθελαν να εκφράσουν την πολιτική τους ταυτότητα η και ακόμα την πολιτική τους αντίθεσή στα γεγονότα της καθημερινή τους ζωής.

Σήμερα τα σχέδια και οι εικόνες που χρησιμοποιούν οι καλλιτέχνες του γκράφιτι, είναι προσαρμοσμένες στις καθημερινές ανάγκες των καλλιτεχνών του τοίχου γι' αυτό και αποκαλούνται ως street artists, ένας πιο σύγχρονος όρος του καλλιτέχνη του δρόμου.

4. ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΚΑΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΓΚΡΑΦΙΤΙ

Το γκράφιτι ως ένα μέσο έκφρασης εσωτερικών ανησυχιών είναι πολλές φορές δύσκολο στο να το κατανοήσουμε και στη συνέχεια να ερμηνεύσουμε, όταν μάλιστα δεν έχουμε καμία σχέση με αυτή τη μορφή τέχνης. Δημιουργία ενός γκράφιτι δεν είναι μια απλή και εύκολη μορφή σχεδιασμού. Σημαντικό ρόλο παίζει η επιφάνεια του τοίχου πάνω στην οποία ο καλλιτέχνης θέλει να δημιουργήσει, επίσης σημαντικό ρόλο παίζουν τα υλικά που θα χρησιμοποιήσει για τη δημιουργία του και τέλος οι συνθήκες κάτω από τις οποίες θα εκφραστεί, είτε αυτές είναι περιβαλλοντικές είτε είναι συναισθηματικές. Μπορεί το γκράφιτι να είναι μια μορφή τέχνης ή καλλιτεχνικής ανησυχίας περισσότερο, με την οποία μπορεί να ασχοληθεί ο καθένας, αλλά πρέπει να ληφθεί υπόψη πως για να το κάνει κάποιος αυτό θα πρέπει να και διαθέτει ιδιαίτερες ικανότητες καθώς και ιδιαίτερο ταλέντο πάνω σ' αυτό.

Αυτή η μορφή τέχνης είναι μια μορφή η οποία γίνεται σε εξωτερικούς χώρους (συνήθως σε τοίχους, δρόμους, μέσα μαζικής μεταφοράς - τρένα) και μπορεί να αποτελείται από συνθήματα, μια ζωγραφική, μια διαμαρτυρία ή και δημιουργία αυτοσχέδιων ποιημάτων.

Επίσης σε πολλά γκράφιτι αναγράφονται και αποχαιρετιστήρια μηνύματα για αγαπημένα πρόσωπα που δεν βρίσκονται πια στη ζωή!

Όσον αφορά τώρα τις μελέτες για τα είδη του γκράφιτι, δεν είναι αρκετές, με αποτέλεσμα να μην έχουμε στη διάθεσή μας πολλά στοιχεία ώστε να καταλάβουμε την επίδραση του (γκράφιτι) στο ευρύ φάσμα των κοινωνικών στρωμάτων.

Μέχρι σήμερα, έχουν αναδειχτεί κάποια χαρακτηριστικά του γκράφιτι, που αναγνωρίζονται σχετικά εύκολα από κάποιον που γνωρίζει καλά τη συγκεκριμένη τεχνοτροπία.

Στον παρακάτω πίνακα είναι συγκεντρωτικά μερικά από τα πιο βασικά χαρακτηριστικά της τέχνης του γκράφιτι.

Χαρακτηριστικό	Συμβολισμός	Επεξήγηση	Εικόνα
Tag	Υπογραφή του καλλιτέχνη	Απλή γραφή	
Piece	Μεγάλη καλλιτεχνική ικανότητα του δημιουργού	Υψηλής στιλιστικής απόδοσης και λεπτομερειών.	
Throw - up	Γρήγορος σχεδιασμός από πλευράς ταχύτητας, όχι υψηλής αισθητικής	Απλό σχέδιο με χρήση δύο τριών διαφορετικών χρωμάτων.	
Wild style	Αποτύπωση συναισθημάτων αλλά δυσανάγνωστα	Περίπλοκη μορφή σχεδιασμού με καμπύλες, γωνίες και συνδεδεμένα σημεία	

<p>Negative graffiti</p>	<p>Απλή αποτύπωση εικόνας με τη μορφή αρνητικού</p>	<p>Σχεδιάζεται με τέτοιο τρόπο όπως το αρνητικό φιλμ</p>	
<p>Stencil</p>	<p>Έκφραση απλών και καθημερινών αναγκών - συναισθημάτων</p>	<p>Απλή τεχνική σε συνδυασμό με σταθερό χέρι.</p>	
<p>3D graffiti</p>	<p>Συνδέει την Αναγεννησιακή ζωγραφική με τη σύγχρονη</p>	<p>Σχέδιο σε τρεις διαστάσεις, άρα και περισσότερο παραστατικό</p>	

Πίνακας 1. Χαρακτηριστικά των γκράφιτι

4.1. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΟΥ ΓΚΡΑΦΙΤΙ

Το περιεχόμενο του κάθε γκράφιτι είναι διαφορετικό και εξαρτάται άμεσα από την άποψη, τη σκέψη του εκάστοτε δημιουργού και από το τι θέλει να επικοινωνήσει σε κοινωνικό, πολιτικό και όχι μόνο, επίπεδο.

Η ανάγκη έκφρασης της αισθητικής του δημιουργού, η αναζήτηση, η ψυχολογική κατάσταση στην οποία βρίσκεται ο δημιουργός, ποια ταυτότητα θέλει να προβάλλει, ποια είναι η πολιτική του θέση και στάση απέναντι στα γεγονότα, ο κοινωνικός αντίκτυπος, και τέλος η επιθυμία παρουσίας του δημιουργού σ' ένα συγκεκριμένο χώρο είναι κάποιοι από τους παράγοντες που μπορούν να οδηγήσουν έναν καλλιτέχνη του «τοίχου» στη δημιουργία ενός γκράφιτι.

Επιπλέον, το γκράφιτι, δεν μπορεί να θεωρηθεί μια στατική μορφή έκφρασης, αλλά μπορεί να θεωρηθεί μια εξελισσόμενη και δυναμική μορφή έκφρασης, διότι ο καλλιτέχνης του τοίχου, μπορεί ανά πάσα στιγμή να τροποποιεί το αρχικό του σχέδιο και να καταλήγει σε κάτι το διαφορετικό από αυτό που είχε ως αρχική ιδέα, πάντα όμως στο ίδιο πλαίσιο έκφρασης και επικοινωνίας.

5. ΕΙΔΗ ΤΟΥ ΓΚΡΑΦΙΤΙ

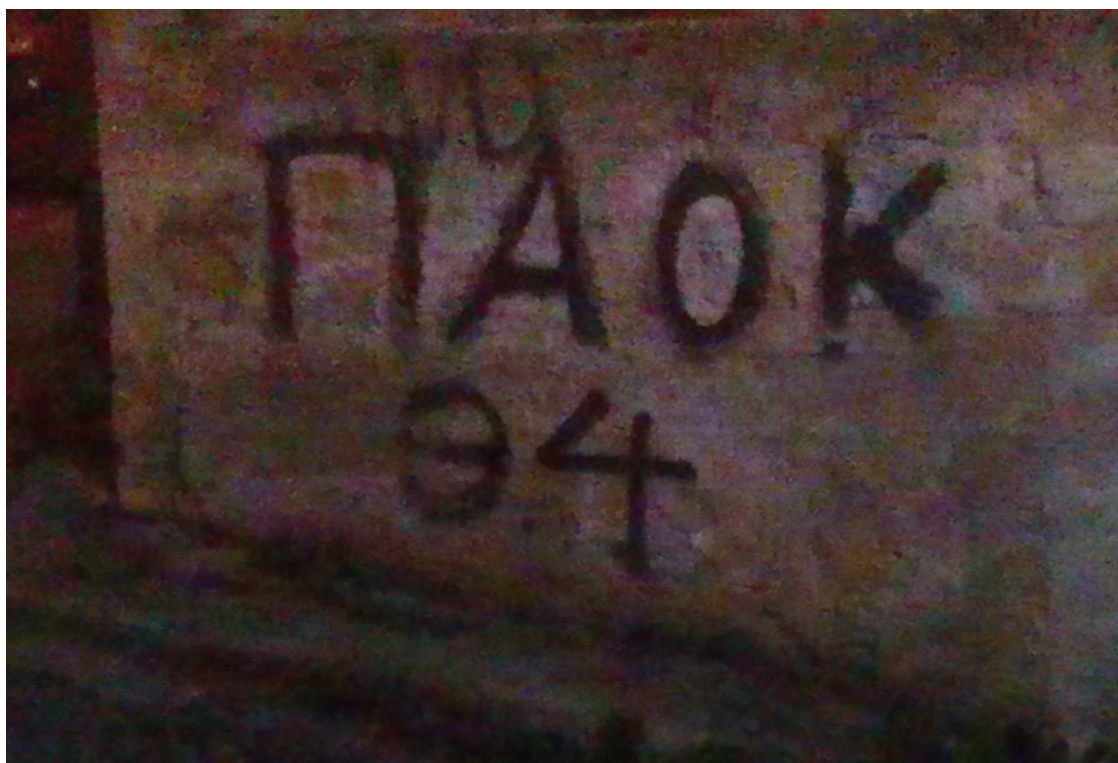
Το γκράφιτι, όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, αποτελεί πλέον μια μορφή τέχνης η οποία υλοποιείται σε δημόσιους χώρους και μέσα από αυτό το είδος τέχνης οι καλλιτέχνες του τοίχου, εκφράζονται και προσπαθούν να περάσουν τα δικά τους μηνύματα.

Άρα, όπως κάθε είδος τέχνης, έτσι και το γκράφιτι, μπορεί να έχει το δικό του διαφορετικό είδος, ανάλογα με το περιεχόμενο του.

5.1. ΟΠΑΔΙΚΟ ΓΚΡΑΦΙΤΙ

Το οπαδικό γκράφιτι είναι εκείνο το γκράφιτι όπου ο καλλιτέχνης ή οι καλλιτέχνες θέλουν να εκφράσουν τα αισθήματα που τρέφουν για τον αγαπημένο τους αθλητικό σύλλογο.

Συνήθως είναι της μορφής Tag, απλό και κατανοητό από άποψη γραφής, χωρίς ιδιαίτερες καλλιτεχνικές δεξιότητες και με ένα χρώμα. Τέτοια γκράφιτι φαίνονται στις παρακάτω εικόνες.

Εικόνα 3. Οπαδικά γκράφιτι σε δημόσιο χώρο, έκφρασης αγάπης σε συγκεκριμένο αθλητικό σύλλογο.

Εικόνα 4. Οπαδικά γκράφιτι σε δημόσιο χώρο, έκφρασης αγάπης σε συγκεκριμένο αθλητικό σύλλογο.

Αυτό το είδος γκράφιτι, για τη δημιουργία του, χρειάζεται ένα σπρέι (αεροζόλ), δεν χρειάζεται κάποια εξειδίκευση και τέλος δεν απαιτεί μεγάλο κόστος υλικών, ούτε σταθερό χέρι.

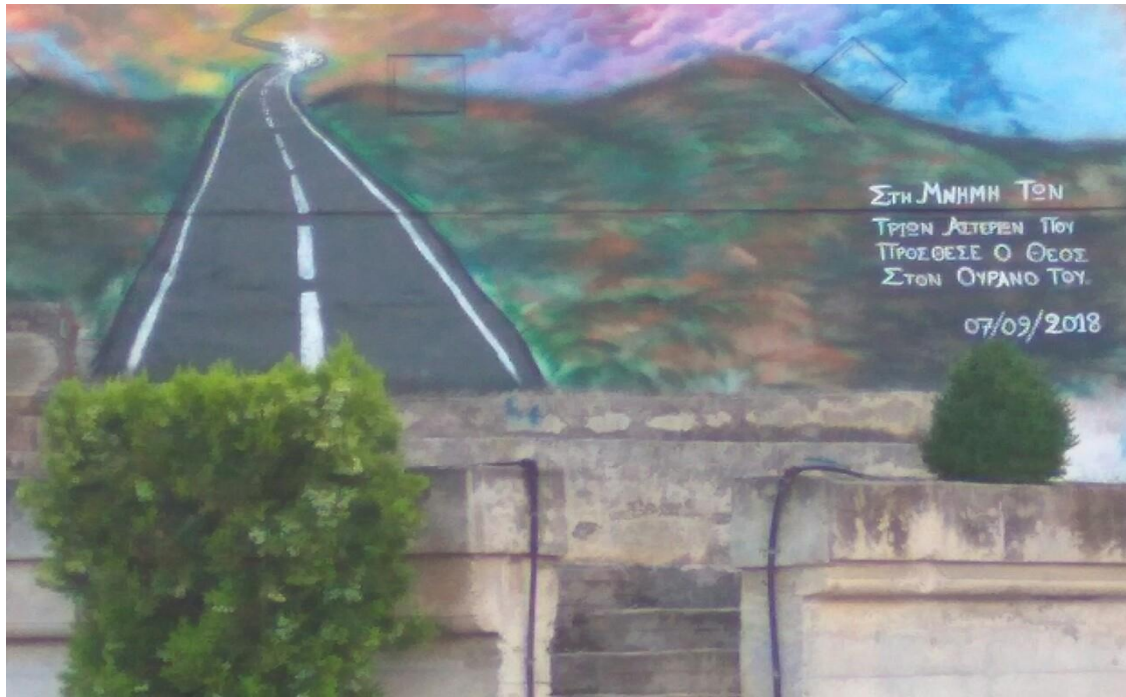
5.2. ΓΚΡΑΦΙΤΙ ΜΝΗΜΗΣ

Το είδος αυτό δημιουργείται ώστε να εκφράσουν οι καλλιτέχνες την αγάπη τους για άτομα ή πρόσωπα που έχουν φύγει από τη ζωή. Επίσης είναι τύπου Stencil και είναι μια έκφραση απλών και καθημερινών αναγκών – συναισθημάτων.

Εδώ, στο συγκεκριμένο γκράφιτι, υπάρχει η έντονη ανάγκη έκφρασης και αποτύπωσης της έντονης ψυχικής διάθεσης της απώλειας των αγαπημένων προσώπων και η ευχή πως βρίσκονται κάπου καλύτερα.

Εικόνα 5. Γκράφιτι αφιερωμένο στη μνήμη αγαπημένων προσώπων που δεν βρίσκονται πλέον στη ζωή.

Εικόνα 6. Γκράφιτι αφιερωμένο στη μνήμη αγαπημένων προσώπων που δεν βρίσκονται πλέον στη ζωή.

5.3. ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΓΚΡΑΦΙΤΙ

Είδος γκράφιτι που αναφέρεται σε ιστορικά γεγονότα ή σε συγκεκριμένο ιστορικό γεγονός.

Επίσης, αυτό το γκράφιτι, αποτελεί και μια μορφή μάθησης ενός ιστορικού γεγονότος, όπως είναι η ιστορία του Ολύμπου (στο συγκεκριμένο γκράφιτι), το βουνό των δώδεκα (12) Θεών της αρχαιότητας.

Εδώ, η καλλιτεχνικές ικανότητες είναι περισσότερο αυξημένες, καθώς πρέπει να υπάρχει η δεξιότητα της ζωγραφικής και η καλή ανάμειξη των χρωμάτων.

Επίσης, ο καλλιτέχνης πρέπει να έχει και ιστορικές γνώσεις, ώστε να αποτυπώσει με αντικειμενικότερο τρόπο τα ιστορικά γεγονότα.

Εικόνα 7. Από τον τοίχο του Γενικού Λυκείου Ελασσόνας. Δείχνει την ιστορία του Ολύμπου ανά τους αιώνες.

5.4. ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΓΚΡΑΦΙΤΙ

Είδος γκράφιτι το οποίο περιέχει κοινωνικά και πολιτικά μηνύματα. Εδώ ο καλλιτέχνης θέλει να εκφράσει την άποψή του απέναντι στον τρόπο κοινωνικής και πολιτικής οργάνωσης της καπιταλιστικής κοινωνίας.

Το συγκεκριμένο γκράφιτι βραβεύτηκε, με το πρώτο βραβείο σε Ευρωπαϊκό διαγωνισμό το έτος 2000, σχετικό με την αγωγή του καταναλωτή. Το θέμα είναι: «Καταναλώστε μην καταναλώνεστε»!

Δημιουργήθηκε από τους μαθητές του 3ου Τεχνικού Επαγγελματικού Εκπαιδευτηρίου Κοζάνης (1999-2000).

Εικόνα 8. Γκράφιτι με πολιτικό και κοινωνικό μήνυμα.

5.5. ΠΑΙΔΙΚΟ – ΠΑΡΑΜΥΘΙ - ΓΚΡΑΦΙΤΙ

Είδος γκράφιτι το οποίο αναφέρεται σε παιδικό παραμύθι, με στόχο απλά την ομορφιά ενός μουντού τοίχου του σχολείου. Εδώ ο καλλιτέχνης έχει υψηλές δεξιότητες και είναι γνώστης του περιεχομένου του συγκεκριμένου παραμυθιού.

Χρησιμοποιεί πολλά χρώματα και κάνει το γκράφιτι ένα με τον τοίχο!

Εικόνα 9. Γκράφιτι σε τοίχο Νηπιαγωγείου, με θέμα το γνωστό παραμύθι «*Ο μικρός Πρίγκιπας*».

5.6. ΤΑΞΙΔΙΩΤΙΚΟ ΓΚΡΑΦΙΤΙ

Είδος γκράφιτι το οποίο θέλει να δείξει την ανάγκη του ανθρώπου να ταξιδέψει και να οδηγηθεί σε άλλους τόπους, έχοντας όμως τη σοφία (κουκουβάγια) και τα μάτια ανοιχτά για τη συγκεκριμένη επιλογή.

Γι' αυτό και το συγκεκριμένο γκράφιτι σχεδιάστηκε στον σιδηροδρομικό σταθμό Κοζάνης.

Εδώ, ο καλλιτέχνης έχει την άποψη, την ευχέρεια και τον κατάλληλο συνδυασμό χρωμάτων, ενώ δεν παραλείπει να υπογράψει το έργο του.

Εικόνα 10. Γκράφιτι με ταξιδιωτικό περιεχόμενο.

5.7. ΕΡΩΤΙΚΟ ΓΚΡΑΦΙΤΙ

Είδος γκράφιτι το οποίο περιέχει ερωτικά μηνύματα είτε αόριστα είτε ειδικότερα. Εδώ παρατηρούμε την αναγραφή της λέξης αγάπη - «Love».

Πιθανόν, ο καλλιτέχνης θέλει να εκφράσει την αγάπη του σε κάποιο πρόσωπο ή πρόσωπα και τελικά ίσως θέλει να στείλει ένα μήνυμα σε συγκεκριμένο κοινό.

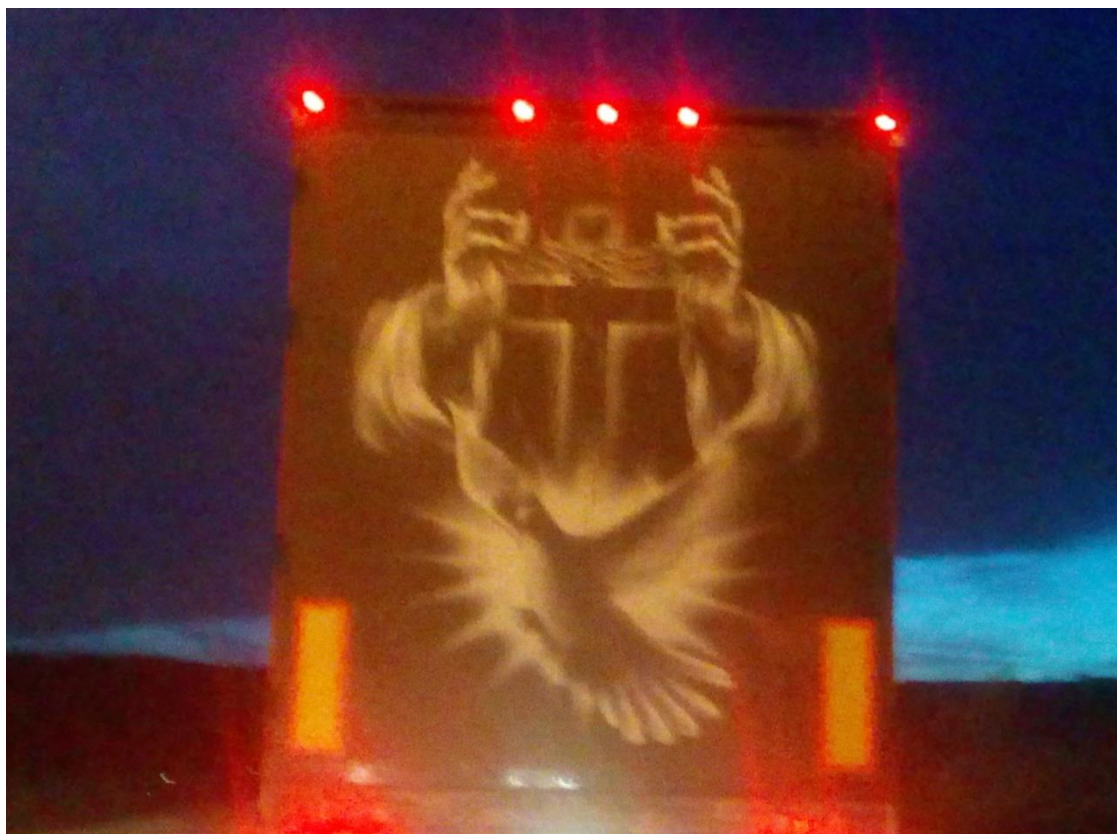
Τέλος μπορεί απλά να είναι μια καλλιτεχνική άποψη περί γκράφιτι. Εδώ η τεχνική είναι απλή, χωρίς ιδιαίτερο τρόπο σχεδιασμού, ενώ γίνεται μια καλή προσπάθεια χρήσης των χρωμάτων.

Εικόνα 11. Γκράφιτι με ερωτικό περιεχόμενο.

5.8. ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟ ΓΚΡΑΦΙΤΙ

Είδος γκράφιτι το οποίο περιέχει θρησκευτικά μηνύματα με συγκεκριμένο περιεχόμενο. Ζωγραφισμένο πάνω σε φορτηγό, το οποίο θέλει να δείξει την πίστη του οδηγού, καθώς και το έντονο θρησκευτικό του συναίσθημα και η επίκληση να έχει μαζί του το Θεό για συνταξιδιώτη και συνοδηγό – προστάτη.

Εικόνα 12. Γκράφιτι με θρησκευτικό περιεχόμενο, πάνω σε φορτηγό.

5.9. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΓΚΡΑΦΙΤΙ

Το γκράφιτι από την πλευρά της μάθησης και της εκπαίδευσης. Στην κατηγορία αυτή, το γκράφιτι παίζει το ρόλο της πληροφόρησης και της ενημέρωσης. Το συγκεκριμένο, ενημερώνει για τους τομείς του 1ου ΕΠΑ.Λ. Κοζάνης.

Με αυτά τα γκράφιτι οι μαθητές του συγκεκριμένου σχολείου, θέλουν με το είδος αυτό, να πληροφορήσουν και να ενημερώσουν.

Εδώ, ο καλλιτέχνης ή η ομάδα καλλιτεχνών, διαθέτει/ουν ταλέντο και καλή χρήση των ανάλογων χρωμάτων. Επίσης κάτω από το γκράφιτι υπάρχει και η υπογραφή των καλλιτεχνών, πράγμα που δεν το βλέπουμε σε όλα τα είδη.

Εικόνα 13. Γκράφιτι με εκπαιδευτικό και ενημερωτικό περιεχόμενο.

Εικόνα 14. Γκράφιτι με εκπαιδευτικό περιεχόμενο.

Εικόνα 15. Γκράφιτι με συγκεκριμένο πληροφοριακό περιεχόμενο για τους τομείς του 1^{ου} ΕΠΑ.Λ. Κοζάνης.

5.10. ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΓΚΡΑΦΙΤΙ

Το γκράφιτι από την πολιτική πλευρά και τα μηνύματα που θέλει να περάσει αυτό το είδος γκράφιτι, καθώς και η συγκεκριμένη πολιτική απόχρωση του καλλιτέχνη.

Το είδος αυτό είναι μια πολύ απλή σχεδίαση με τη χρήση πατρών, τη χρήση δηλαδή έτοιμου κομμένου χαρτιού, πάνω στο οποίο ο καλλιτέχνης, ψεκάζει το χρώμα (εδώ μαύρο) και έτσι αποτυπώνεται το ανάλογο σύνθημα.

Εικόνα 16. Πολιτικό γκράφιτι, συγκεκριμένου πολιτικού φορέα.

5.11. ΓΚΡΑΦΙΤΙ ΠΡΟΣΩΠΟΓΡΑΦΙΑ

Το γκράφιτι από την πλευρά της προσωπογραφίας και τα μηνύματα που θέλει να περάσει αυτό το είδος γκράφιτι, για πολύ γνωστά πρόσωπα από το χώρο της ποίησης, του αθλητισμού, του τραγουδιού και της εκκλησίας, μέσα, πάντα, από τη συγκεκριμένη ματιά του εκάστοτε καλλιτέχνη.

Εδώ, οι καλλιτέχνες του τοίχου χρησιμοποιούν με πολύ όμορφο τρόπο τα χρώματα, με αποτέλεσμα τα δημιουργήματά τους να είναι πολύ κοντά στην πραγματικότητα.

Εικόνα 17. Ο ποιητής Γιάννης Ρίτσος

Εικόνα 18. Ο Νίκος Γκάλης, με τα χρώματα της Εθνικής ομάδας μπάσκετ.

Εικόνα 19. Ο Νίκος Ξυλούρης.

Εικόνα 20. Ο Άγιος Παΐσιος.

6. ΤΟ ΓΚΡΑΦΙΤΙ, ΜΙΑ ΤΕΧΝΗ Ή ΒΑΝΔΑΛΙΣΜΟΣ;

Το γκράφιτι, ως ένας τρόπος εξωτερίκευσης των συναισθημάτων των καλλιτεχνών του τοίχου, είναι μια προσπάθεια έκφρασης, που για πολλούς είναι αποδεκτός και για άλλους μη αποδεκτός.

Έτσι, πριν προχωρήσουμε, ας οριοθετήσουμε τι είναι η τέχνη και τι ο βανδαλισμός.

Τέχνη, η: η καλλιτεχνική δημιουργία ως τρόπος έκφρασης, αλλά και το σύνολο των έργων τέχνης (Γαβριηλίδου & συν., 2018).

Βανδαλισμός, ο: βάρβαρη, καταστροφική πράξη, (Γαβριηλίδου & συν., 2018).

Πολλοί άνθρωποι έχουν την άποψη πως αυτή η μορφή επικοινωνίας δεν αποτελεί μια μορφή τέχνης αλλά μια μορφή βανδαλισμού των δημοσίων καθώς και των ιδιωτικών χώρων. Η άποψη αυτή έχει κυρίαρχο συστατικό την καταστροφή των χώρων, όπου εμφανίζεται ένα γκράφιτι, και «λερώνει» τους τοίχους.

Σε πολλές χώρες του κόσμου, το γκράφιτι είναι απαγορευμένο και διώκεται ποινικά.

Βέβαια συνήθως οι μονάδες ελέγχου και επιβολής της τάξης, δεν επεμβαίνουν και δεν συλλαμβάνουν τους καλλιτέχνες του τοίχου όταν και όπου αυτοί δημιουργούν. Εξαίρεση και επέμβαση της αστυνομίας, αποτελεί, η επώνυμη καταγγελία από πολίτες που θεωρούν και πιστεύουν ότι το γκράφιτι καταστρέφει και φθείρει την περιουσία τους.

Στην Ελλάδα δεν υπάρχει συγκεκριμένος νόμος που να απαγορεύει το γκράφιτι και όλες οι σχετικές υποθέσεις βασίζονται στον Ποινικού Κώδικα (Π.Κ.) και συγκεκριμένα στα άρθρα 381 και 382, τα οποία αναφέρονται στη «Φθορά Ξένης Ιδιοκτησίας».

Πιο συγκεκριμένα ο Ποινικός Κώδικας αναφέρει τα εξής στα παρακάτω άρθρα:

- **Άρθρο 381. Φθορά Ξένης Ιδιοκτησίας**

Όποιος με πρόθεση καταστρέφει ή βλάπτει ξένο (ολικά ή εν μέρει) πράγμα ή με άλλον τρόπο καθιστά ανέφικτη τη χρήση του τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι δύο ετών.

Αν η φθορά έχει αντικείμενο πράγμα ευτελούς αξίας ή η ζημία που προξενήθηκε από τη φθορά είναι ελαφρά, ο υπαίτιος τιμωρείται με χρηματική ποινή ή με φυλάκιση μέχρι έξι μηνών.

- **Άρθρο 382. Διακεκριμένες Περιπτώσεις Φθοράς**

Με φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών τιμωρείται η φθορά ξένης ιδιοκτησίας της πρώτης παραγράφου του άρθρου 381, αν έγινε χωρίς πρόκληση από τον παθόντα.

Με την ποινή της προηγούμενης παραγράφου τιμωρείται ο δράστης, αν το αντικείμενο της πράξης που προβλέπεται στην πρώτη παράγραφο του άρθρου 381: α) είναι πράγμα που χρησιμεύει για κοινό όφελος. β) είναι ιδιαίτερα μεγάλης αξίας. γ) η φθορά έγινε με φωτιά ή με κάποιο από τα μέσα που προβλέπει το άρθρο 270.

Αν στην πράξη της πρώτης παραγράφου συμμετείχαν δύο ή περισσότεροι ή συντρέχει και μία από τις περιπτώσεις της δεύτερης παραγράφου, επιβάλλεται φυλάκιση τουλάχιστον έξι μηνών.

Όποιος προκαλεί κατά τους όρους του προηγούμενου άρθρου φθορά ή βλάβη αρχαιολογικού ή καλλιτεχνικού ή ιστορικού μνημείου ή αντικειμένου τοποθετημένου σε δημόσιο χώρο τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους αν η πράξη δεν τιμωρείται βαρύτερα με άλλη διάταξη.

Τα άρθρα αυτά σε σχετικές δίκες πολλές φορές ενισχύονται από το άρθρο 2, παρ. 1 και 4 και άρθρο 28 παρ. 1 του νόμου 1650/1986, ο οποίος αναφέρεται στην προστασία του περιβάλλοντος. Έτσι σύμφωνα με τα άρθρα αυτά, το γκράφιτι θεωρείται ότι προκαλεί υποβάθμιση του περιβάλλοντος και μεταβολή του που έχει αρνητικές επιπτώσεις στην ποιότητα ζωής και τις αισθητικές αξίες.

Εικόνα 21. Πότε το γκράφιτι είναι βανδαλισμός.

7. ΤΑ ΥΛΙΚΑ ΠΟΥ ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ ΕΝΑΣ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΗΣ ΤΟΥ ΓΚΡΑΦΙΤΙ

Οι καλλιτέχνες του τοίχου ή αλλιώς γκραφίστες ή γκραφιτάδες, κατά το ελληνικότερο, για να υλοποιήσουν – πραγματοποιήσουν ένα έργο, χρειάζονται και συγκεκριμένα υλικά, όπως:

A. Πιεστικό δοχείο σπρέι.

B. Αερογράφος.

7.1. ΠΙΕΣΤΙΚΟ ΔΟΧΕΙΟ ΣΠΡΕΙ

Αρχή λειτουργίας του πιεστικού δοχείου σπρέι.

Τα δοχεία των σπρέι περιέχουν ένα αέριο σε υψηλή πίεση που ονομάζεται προωθητικό (Γκρι χρώμα, Εικόνα 22).

Ο σωλήνας μέσα από τον οποίο προωθείται το υγρό στο επάνω μέρος, μέσω μιας βαλβίδας, επικοινωνεί με τον ατμοσφαιρικό αέρα (σημείο A) και στο κάτω μέρος βρίσκεται σε επαφή με το υγρό (σημείο B). Όταν η βαλβίδα είναι κλειστή, η πίεση στο σημείο A είναι πολύ μεγαλύτερη από αυτή της ατμοσφαιρικής: $p_A = p_{\text{Αερίου}}$. Η πίεση στο B είναι: $p_B = p_{\text{Αερίου}} + \rho \cdot g \cdot h$.

Όταν η βαλβίδα ανοίγει, η πίεση στο A γίνεται ίση με την ατμοσφαιρική, ενώ στο B δε μεταβάλλεται. Η διαφορά πίεσης μεταξύ A και B εξαναγκάζει το υγρό να ανέβει στο σωλήνα και να εκτοξευθεί με τη μορφή σταγονιδίων στην ατμόσφαιρα (Αντωνίου, Ν. & συν., 2008).

Εικόνα 22. Αρχή λειτουργίας πιεστικού δοχείου σπρέι.

Τα σπρέι που χρησιμοποιούν οι καλλιτέχνες του τοίχου είναι συνήθως, διαφορετικών χρωμάτων. Με αυτά, θα ψεκάσουν και θα δημιουργήσουν το ανάλογο έργο, το οποίο είναι διαφορετικών διαστάσεων και διαφορετικού θέματος για τον καθένα.

Όσον αφορά την ποιότητα των σπρέι, αυτό σχετίζεται με την τιμή και με την ανάγκη του καλλιτέχνη να δημιουργήσει ένα υψηλής ή χαμηλής ποιότητας έργο, αντίστοιχα.

Εικόνα 23. Σπρέι γκράφιτι διαφορετικών χρωμάτων.

7.2. ΑΕΡΟΓΡΑΦΟΣ

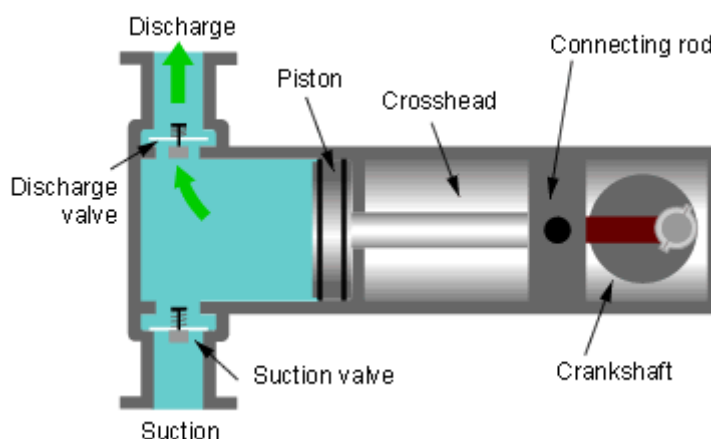
Ο Αερογράφος είναι ένα καινούργιο εργαλείο το οποίο χρησιμοποιούν πολλοί καλλιτέχνες του τοίχου, καθώς επίσης και πολλοί μοντελιστές ώστε να δημιουργήσουν και να διακοσμήσουν τα έργα τους.

Ο Αερογράφος αποτελείται από τον αεροσυμπιεστή, βασική μονάδα παροχής του απαραίτητου αέρα που χρειάζεται για τη λειτουργία του και από το/τα μπέκ ψεκασμού ώστε να εκτοξευτεί το χρώμα στην επιφάνεια σχεδίασης

Αρχή λειτουργίας του αεροσυμπιεστή.

Όταν ο αέρας συμπιέζεται, αυξάνεται η πίεσή του και ταυτόχρονα μειώνεται ο όγκος του. Έτσι, μπορούμε να αποθηκεύσουμε μεγάλες ποσότητες αέρα, σε μικρά δοχεία, απλά, αυξάνοντας την πίεση του. Ο πιο εύκολος τρόπος για να το καταφέρουμε αυτό, είναι με παλινδρομική κίνηση ενός (ή και δύο) εμβόλων - πιστονιών.

Κάθε εμβολοφόρος αεροσυμπιεστής, αποτελείται από τα εξής μέρη: α) Την κεφαλή, β) Τον ηλεκτροκινητήρα, ο οποίος χρειάζεται για δίνει την κίνηση περιστροφής στην κεφαλή και γ) έναν αεροθύλακα, προκειμένου να υπάρχει αποθήκευση αέρα και να μπορούμε να διατηρούμε την πίεση εξόδου σταθερή.

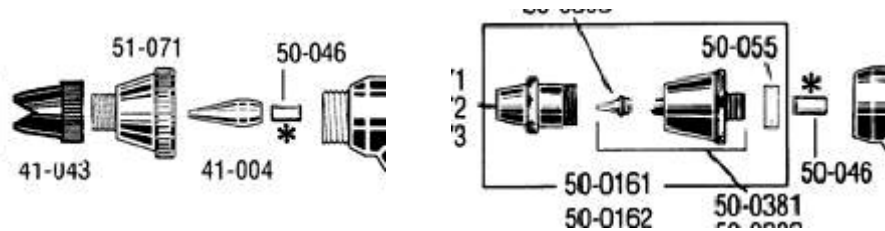

Εικόνα 24. Βασικά στοιχεία αεροσυμπιεστή.

Εικόνα 25. Μπέκ Αερογράφου

Εικόνα 26. Μπέκ τύπου σταγόνας και τύπου βιδωτού - κωνικού μπέκ.

7.3. ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΑΕΡΟΓΡΑΦΟΥ

Αερογράφος εξωτερικής ανάμιξης

Στους Αερογράφους εξωτερικής ανάμιξης, το χρώμα αναμιγνύεται με τον αέρα ο οποίος παρέχεται εξωτερικά του δοχείου. Ο αέρας συμπαρασύρει το χρώμα και στη συνέχεια υπό πίεση, που καθορίζεται από τον αεροσυμπιεστή, εκτοξεύονται στην επιφάνεια σχεδιασμού.

Οι Αερογράφοι αυτού του τύπου είναι μεγάλης ακριβείας, με τον λεπτότερο κόκκο ψεκασμού αλλά, όσον αφορά το κόστος αγοράς τους, είναι υψηλότερο.

Στους Αερογράφους εσωτερικής ανάμιξης, το χρώμα και ο αέρας αναμιγνύονται ταυτόχρονα και στη συνέχεια εκτοξεύονται στην επιφάνεια σχεδιασμού.

Οι Αερογράφοι αυτοί είναι οικονομικότεροι σε σχέση με τους παραπάνω, αρκεί όμως να γίνει κατάλληλη επιλογή της ποιότητας του.

Ένα, ακόμη, σημαντικό στοιχείο στην επιλογή του αερογράφου, πέραν της ποιότητάς του, είναι και η ταχύτητα με την οποία κινείται το χέρι του καλλιτέχνη – γκραφίστα και ο τρόπος πίεσης της σκανδάλης ψεκασμού.

Τέλος επιπλέον βασικά στοιχεία της χρήσης του αερογράφου είναι και τα παρακάτω:

Αέρας, πίεση, απόσταση, διάλυση χρώματος, ταχύτητα σάρωσης, καθάρισμα.

8. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΕΠΙΠΛΕΟΝ ΜΕΛΕΤΗ

Έχοντας ολοκληρώσει τη θεωρητική μελέτη της πορείας και της τεχνικής του γκράφιτι, μιας τέχνης του τοίχου, από τη δεκαετία του '60 μέχρι και σήμερα, βλέπουμε τη διαδικασία που ακολούθησαν και ακολουθούν οι καλλιτέχνες του δρόμου για την έκφραση των συναισθημάτων τους.

Παρατηρούμε μια συνεχή διεργασία, για έκφραση και μετάδοση μηνυμάτων, τέτοια που δεν ήταν και δεν είναι πάντα εύκολη, καθώς οι καλλιτέχνες του τοίχου, έρχονται σχεδόν πάντα σε σύγκρουση με το κοινωνικό γίνεσθαι και τους ηθικούς κανόνες που επιβάλλει η κοινωνία. Έρχεται, αυτή η διεργασία, σε αντίθεση με την καθημερινότητα και με την ανεκτικότητα της κοινωνίας σε θέματα γκράφιτι και γενικότερα, σε ζωγραφική σε δημόσιους χώρους και μέσα μεταφοράς.

Βέβαια οι καλλιτέχνες του τοίχου, συνέχιζαν και συνεχίζουν να περνάνε τα μηνύματά τους με πολλούς και διαφορετικούς τρόπους δημιουργώντας γκράφιτι με διαφορετικά είδη και κατηγορίες, τέτοιες που να μπορούν να αποδώσουν αυτό που θέλει να περάσει ο καλλιτέχνης.

Εδώ να πούμε πως πέρα από το καλλιτεχνικό μέρος ενός γκράφιτι, δυστυχώς πολλές φορές ξεπερνιούνται τα όρια της καλλιτεχνικής δημιουργίας και φτάνουμε στα όρια του βανδαλισμού, δηλαδή την καταστροφή επιφανειών, χωρίς κανένα απολύτως καλλιτεχνικό ή αισθητικό αποτέλεσμα. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα να δημιουργούνται αμφιβολίες για το τι είναι τελικά το γκράφιτι και να έχουμε τις συνέπειες του νόμου.

Έτσι, το γκράφιτι έχει μπει στη ζωή μας, στην καθημερινότητα μας και βλέπουμε μια οικονομική δραστηριότητα γύρω απ' αυτό, με αποτέλεσμα πολλά καταστήματα να εμπορεύονται υλικά και μέσα για το γκράφιτι και όλο και περισσότεροι άνθρωποι θέλουν να ασχοληθούν με αυτή τη μορφή τέχνης και έκφρασης.

Όσο για το νομοθετικό πλαίσιο, αυτό πρέπει να αναμορφωθεί σχετικά με την τέχνη του τοίχου και να οροθετηθούν περιοχές στις οποίες να μπορούν οι καλλιτέχνες του τοίχου να εκφράζονται, χωρίς να δημιουργούνται προβλήματα και καταστροφές περιουσιών.

Επίσης, θα πρέπει να δημιουργούνται όλο και περισσότερες εκδηλώσεις σχετικά με το γκράφιτι, ώστε ο κόσμος να κατανοήσει τι ακριβώς είναι αυτή η «παρεξηγημένη» τέχνη.

Κλείνοντας, θεωρώ πως αυτή η εργασία δεν καλύπτει και δεν αναλύει πλήρως την τέχνη του τοίχου, αλλά είναι ένα έναυσμα ώστε να δούμε το γκράφιτι με μια διαφορετική οπτική και με ένα διαφορετικό τρόπο. Ελπίζω αυτή η προσπάθεια να είναι ένα μικρό λιθαράκι για περαιτέρω έρευνα στο γκράφιτι είτε αυτό αποτελεί μέσο έκφρασης συναισθημάτων ή μηνυμάτων, είτε αυτό αποτελεί ένα μέσο μάθησης.

9. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Ανδριωτάκης Μ., (2005). *Σχέδια πόλης*, Αθήνα: Εκδόσεις Νεφέλη.
2. Αντωνίου, Ν. & Δημητριάδης, Π. & Καμπούρης, Κ. & Παπαμιχάλης, Κ. & Παπασιμίπα, Λ. (2008). *Φυσική Β΄ Γυμνασίου*, Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ», Αθήνα.
3. Γαβρηλίδου, Μ. & Λαμπροπούλου, Π. & Αγγελάκος, Κ. (2018). *Ερμηνευτικό Λεξικό Νέας Ελληνικής γλώσσας*, Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ», Αθήνα.
4. Kitwana, B. (2003). *Η γενιά hip-hop: Νέοι μαύροι και η κρίση στην αφρικανική-αμερικανική κουλτούρα*. Βιβλία Civitas.
5. Μπαμπινιώτης, Γ. (2002). *Λεξικό Νέας Ελληνικής Γλώσσας*, Κέντρο Λεξικολογίας Ε.Π.Ε. Αθήνα
6. Δρακοπούλου, Κ. (2017). *Το γκράφιτι: ένα αμερικανικό φαινόμενο στην ελληνική καλλιτεχνική σκηνή: Αθήνα-Θεσσαλονίκη 1985-2005* (Doctoral dissertation, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΕΚΠΑ). Σχολή Φιλοσοφική. Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας. Τομέας Αρχαιολογίας και Ιστορίας της Τέχνης)..
7. Κατσίδη, Δ. (2010). *Το graffiti ως πολιτισμικό στοιχείο: κοινωνικές αναπαραστάσεις των δημιουργών και σημειολογία των έργων τους* (Doctoral dissertation, Panteion University of Social and Political Sciences; Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών).
8. https://books.google.gr/books?id=ACMbY9yahNsC&pg=PA142&lpg=PA142&dq=true+colors+magazine+1986&source=bl&ots=fSBdj1NroQ&sig=ACfU3U00xfoel_xB4U8wQakymJAj9cQwjA&hl=el&sa=X&ved=2ahUKEwio9uq2wdPIAhXGwMQBHVhsB54Q6AEwGXoECAgQAQ#v=onepage&q&f=false (Ανάκτηση 12/12/2019).
9. <http://www.stylewars.com/site/> (Ανάκτηση 5/12/2019).
10. https://www.pepper966.gr/merika-apo-ta-oraiotera_-gkrafiti-tis-athinas/ (Ανάκτηση 20/11/2019).
11. <https://www.iefimerida.gr/news/101770/τα-γκράφιτι-έχουν-ιστορία-3000-ετών-εικόνες> (Ανάκτηση 13/11/2019).

